

Kalifornijas Universitāte Bērkljā

Anžela Avdeikina

Tikšanās ar profesoru Mārci Auziņu

Skatu punkti. Rīga, Bērkljā

12. decembrī Latvijas Universitātes (LU) Bibliotēkas Bibliotēkā Raiņa bulvārī notika tikšanās ar profesoru Mārci Auziņu – “Skatu punkti. Rīga, Bērkljā”. Uz tikšanos atnāca LU Fizikas un matemātikas fakultātes Fizikas nodaļas studenti, Rīgas 1. valsts ģimnāzijas 11.–12. klases skolēni un LU darbinieki.

Lai gan profesors kopš 1973. gada ir aktīvi darbojies LU, diezgan daudz laika viņš ir arī pavadījis ārzemju augstskolās: pusgadu strādājis Pekinas Universitātē Ķīnā, gadu Bīlefeldes Universitātē Vācijā, bijis Karaliskās biedrības viesprofesors Saseksas Universitātē Anglijā, kā arī Millera profesors Kalifornijas Universitātē Bērkljā. Tomēr tā kā Bērkljā nav bijis nekur: “Studiju laikā mums bija ļoti populārs Bērkljas universitātes kurss vairākos sējumos, kas tajā laikā šķita apbrīnojami interesants un lika domāt, ka tur, ASV, Bērkljā, ir kāda fantastiska universitāte, kurā noteikti gribētos nokļūt. Ja kāds man tajā brīdī būtu teicis, ka es ne tikai sadarbošos ar Bērkljas universitāti, bet tikšu tur ievēlēts par profesoru, es tam nenoticētu, pat pasmaidītu... Tāda intelektuāla

piesātinātība un aktivitāte, kāda ir šajā universitātē, nekur citur nav atrodamā” – atzīst Mārcis Auziņš.

Tikšanos M. Auziņš sāka ar alegoriju, proti, ar stāstu par Pītera Brēgela Vecākā gleznu “Ceļš uz Golgātu”. Tad, kad mēs skatāmies uz gleznu, neiedomājamies, ka redzam to visu citādi nekā tad, ja to cenšas attēlot dzīvē,

Profesoris Mārcis Auziņš stāsta par Bērklju

Pīters Brēgels Vecākais "Ceļš uz Golgātu"

jo gleznā tuvais plāns un tālais plāns ir vienādā asumā. Lai uzgleznotu visu šo panorāmu, Pīteram Brēgelam bija vajadzīgi septiņi dažādi skatu punkti.

Paplašināt savu pasauli vai veidot priekšstatus arī vajadzētu, vairojot skatu punktus – tā, iezīmējot dažādus skatu punktus, profesors iepazīstināja ar Bērkliju.

Viens no skatu punktiem – Bērklijā satiktās izcilās personības. M. Auziņš uzskata, ka viņa visspilgtākais iespaids Bērklijā ir sarunas ar 1964. gada Nobela prēmijas laureātu, fizikas emeritēto profesoru Čārlzu Taunsu (*Charles H. Townes*, 1915–2015). Kaut arī Čārlzs Taunss ir solidā vecumā, viņš bijis enerģisks un katru dienu gājis uz universitāti, lai **baudītu** fiziku.

M. Auziņš klātesošajiem pastāstīja: "Man bija tas gods un laime profesoru Čārlzu Taunsu pazīt daudzu gadu garumā. Mums pēdējo reizi tīkoties, viņam bija 98 gadi, bet viņa prāts bija apbrīnojami ass, un viss, kas notiek fizikā, viņu ieinteresēja. Varētu šķīst, ka pietiks,

Kalifornijas Universitātes baznīca

ja teikšu, ka profesors Taunss 1964. gadā saņēma Nobela prēmiju par lāzera izgudrošanu. Bet patiesībā tas ir daudz par maz. Gribu teikt, ka viņš bija viens no pēdējiem tās paaudzes fiziķiem, kas fizikā darīja lielās lietas, respektīvi, veidoja to tādu, kādu mēs to šobrīd ekspluatējam – pielietojam. Un ja manā jaunībā, kad es par viņu lasīju grāmatās, kāds man teiktu, ka man būs iespēja ar viņu strādāt vienā universitātē un vienā fakultātē, protams, nosauktu to par "traka suņa murgiem". Bet tā notika, un mēs noteiktos laika brīžos bijām kolēģi.

Prof. Mārcis Auziņš un prof. Čārlzs Taunss sarunājas

Čārlza Taunsa kundze Frēnsisa Taunsa (*F. Townes*) pēdējā gadā pirms prof. Taunsa nāves. Abiem tad bija 99 gadi

Kalifornijas Universitātes bibliotēka

Atceros vienu no pēdējām mūsu sarunām. Tā sagādījās, ka kādā no reizēm, kad biju Bērklījā, mans kabinets bija blakus profesora Taunsa kabinetam. Kārtējo rītu sastopot profesoru Taunsu pie kabineta durvīm, es viņam pajautāju tieši: vai tiešām jūs savā vecumā katru dienu uzskatāt par pienākumu nākt uz darbu? Uz to viņš man atbildēja: jaunais cilvēks, es nenāku uz darbu strādāt. Es nāku baudīt (*to enjoy*) fiziku. Šo sarunu es nekad neaizmirsīšu. Tajā brīdī profesoram Taunsam bija 98 gadi.”

Kalifornijas Universitāte Bērklījā ir bagāta ar Nobela prēmijas laureātiem. Tikai Fizikas nodaļā vien strādā četri prēmijas laureāti. Lai izrādītu cieņu, pie Universitātes ir izveidota īpaša autostāvvietā Nobela prēmijas laureātiem.

Interesanti, ka tolerance valda arī Universitātes bibliotēkā: uz bibliotēku var nākt ne tikai mācīties,

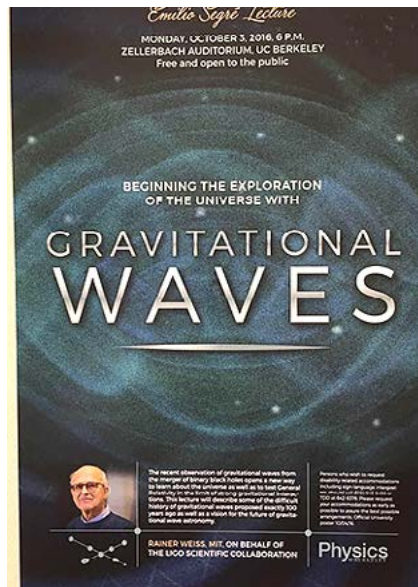
bet arī pagulēt. Var atnākt bezpajumtnieki ar visām savām mantām – pasēdēt, atpūsties.

Kalifornijas Universitātē notiek Nobela prēmijai izvirzīto pētnieku publiskās lekcijas. Pēdējā viesošanās reizē

M. Auziņš apmeklēja Masačūsetas Tehnoloģiju institūta profesora Rainera Veisa (*Rainer Weiss*) lekciju par gravitācijas viļņiem. Ažiotāža bija liela. Publiskā lekcija norisinājās universitātes pilsētiņas lielākajā zālē – Cellerbaha auditorijā – koncertzālē, un tā bija pārpildīta.

“Bērklījas kampusā laiks sašņepšas. Dažu dienu laikā var notikt desmitiem interesantu lietu. Vienu dienu izglītības forums, nākošajā – Miera gājiens un Tipitakas skandēšana.

Ik pa brīdim ir labi izkāpt ārpus no apzināti vai neapzināti nospraustiem rāmjiem. Piemēram, paņemt dažus praktiskus un dažus

Plakāts profesora Rainera Veisa lekcijai

Stāvvietā Nobela prēmijas laureātiem

Publiskā lekcija Cellerbaha auditorijā – koncertzālē

3. internacionālā Tipitaku dziesmu ceremonija Bērklījā (29.10.–01.10.2016.)

teorētiskus kursus Tibetas senās skolas *Nyingma* institūtā Bērklījā izcilu skolotāju vadībā” – uzskata M. Auziņš.

“Telegrāfa iela (*Telegraph avenue*) ir daļa no Bērklījas universitātes neakadēmiskā kolorīta. Dažādos laikos Telegrāfa iela bijusi un arī šobrīd ir dažādu alternatīvo un protesta kustību centrs. Gan bitņiki, gan hipiji, gan Vjetnamas kara protesti – tas viss te ir noticis. Ikdienā tajā var sastapt gan studentus un visdažādākos

dīvaiņus, gan bezpajumtniekus un kādreizējos puķu bērnus cienījamos gadus, kas pārkvalificējušies par ielu tirgotājiem. Redzot viņus, ir skaidrs, ka nekas nav īpaši mainījies: hipijs – tas ir uz mūžu.

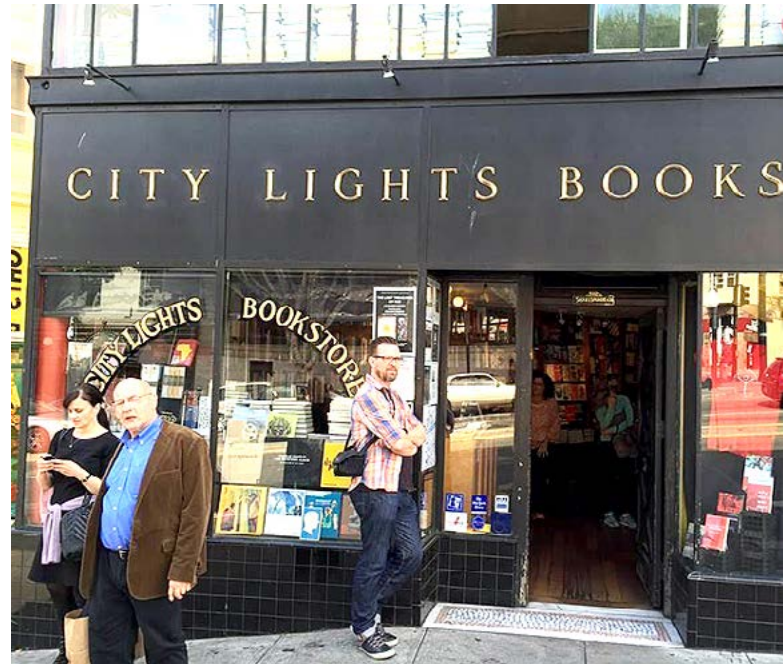

Telegrāfa iela

Telegrāfa ielā atrodas alternatīvās mūzikas ierakstu veikali *Rasputin* un *Mad Monk* un vairākas alternatīvās grāmatnīcas, un, protams, visu iespējamo Austrumu reliģiju regāliju veikaliņi un desmitiem lētu ēstūžu, kuru vidū īpaša vieta pieder 60. gadu kafejnīcu dzīves reliktam *Caffe Mediterraneo*.

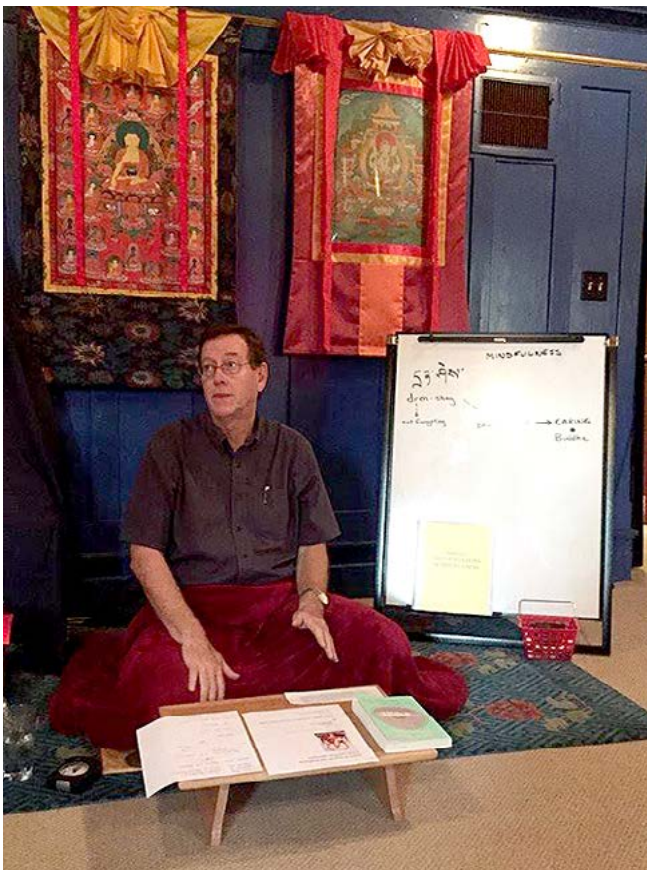
Grāmatnīcas ir ne tikai vieta, kur grāmatas pērk. Tā ir vieta, kur cilvēki grāmatas bauda, tās apskatot, aptausot, pašķirstot un palasot kādā nejausi atvērtā vietā. Tā ir vieta, kur konkrētam cilvēkam veidojas ļoti personiskas attiecības ar konkrētu grāmatu. Tādēļ žēl, ka vietu skaits, kur šīs attiecības var veidoties, samazinās. Piemēram, Bērklījā vairs nav nevienas lielās grāmatnīcas. Tādēļ ir īpaša bauda pabūt tādās vietās kā Sanfrancisko grāmatnīca *City Lights Bookstore* – neatkarīga, neķēžu grāmatnīca ar vēsturi. Vieta, kurā veidojusies Amerikas pēckara literatūra un aizsākusies būtu paaudze. Ar grāmatnīcu saistītā izdevniecība *City Lights* ir publicējusi tādus arī Latvijā pazīstamus autorus kā Čārlzs Bukovskis, Alens Ginzbergs, Andrejs Vozņesenskis un daudzus citus. Pēc savam laikam skandalozās Ginzberga poēmas “Kauciens” publicēšanas *City Lights* ieguva lielu popularitāti. Arī šodien *City Lights* var nopirkt gan labas grāmatas, gan satikt interesantus cilvēkus, gan apmeklēt literārus pasākumus. Vietai ir savs magnētisms, kas vienmēr liek te atgriezties.”

Tikšanās beigās profesors Mārcis Auziņš atbildēja uz daudziem jautājumiem. Jaunieši gribēja uzzināt plašāk par Kalifornijas Universitātes Fizikas nodaļu – vai

Grāmatnīca *City Lights Bookstore*

tur mācās studenti no Latvijas, kādas ir iespējas mācīties Bērklījā, par kultūras un sporta pasākumiem. Pasākuma nobeigumā Mārcis Auziņš uzsvēra, ka jaunajai paaudzei tagad paveras iespējas, kādu nebija iepriekšējām paaudzēm, proti, brīvi pārvietoties pasaulē. Viņš novēlēja visiem jauniešiem, kuriem ir ambīcijas un kuri grib nopietni mācīties un nodarboties ar zinātņi, rast iespēju mācīties un strādāt labākajās pasaules universitātēs.

Tibetas senā skola *Nyingma*

Mārcis Auziņš pie grāmatnīcas *City Lights Bookstore*